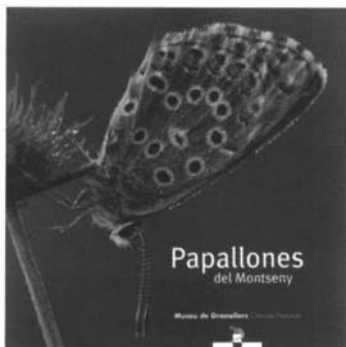

Papallones del Montseny

Constantí Stefanescu

Museu de Granollers Ciències Naturals, Granollers, 1999, 71 pàg.

Ressenya

Narcís Prat

Professor d'ecologia de la
Universitat de Barcelona

No descobrirem res de nou si diem que el Montseny és una de les zones de Catalunya més ben estudiada des del punt de vista del naturalista. Per la seva proximitat a Barcelona i per la singularitat dels seus boscos atlàntics, des de fa temps ha cridat l'atenció dels científics, però també dels mal anomenats *naturalistes aficionats* i dels excursionistes que l'han visitat i estudiat de manera continuada. Si avui el Montseny és un parc natural, és degut, en part, a la munió d'informació que se'n tenia des del segle passat. La creació del parc no ha fet més que afavorir la realització de nous estudis i ampliar encara més el coneixement que en tenim.

La mateixa administració del parc ha afavorit els estudis, i ja s'han fet quatre jornades (dites d'estudiosos) de recerca, gràcies a les quals s'ha pogut comptar amb desenes de noves aportacions. En aquestes jornades hi predomina la temàtica naturalista i de caire ecològic, tot i que també hi tenen cabuda altres estudis com els de

tipus etnològic. Els temes que es tracten són tan variats que és difícil fer-ne un resum i mostren les múltiples possibilitats que el Montseny ofereix com a eina d'estudi.

Com és d'esperar, a mesura que n'augmenta el coneixement, els temes de recerca s'amplien, s'especialitzen i es van produint monografies de diferents aspectes de la flora i la fauna que enriqueixen la coneixença de la zona. Avui *saludem* l'aparició d'una d'aquestes monografies dedicada a les papallones del Montseny. Sobre aquests insectes, si bé es comptava amb estudis detallats publicats en diferents revistes especialitzades, no hi havia (ni hi ha a la major part del país) cap treball monogràfic destinat al que en diem *públic general*, que fos útil per aproximar qualsevol persona, de forma planera i atractiva, al món de les papallones.

El llibre és d'aquells que, a primer cop d'ull, captiva: la portada convida a obrir-lo. Molts

l'aixecaran del prestatge tot pensant a donar una ullada ràpida, amb la intenció de passar, en pocs segons, al següent prestatge. Però, serà difícil que no ens aturem a mirar-ne detalladament les imatges, totes d'una qualitat excel·lent. Fins i tot, si no hem llegit bé el títol, podem arribar a pensar que estem fullejant un llibre de papallones tropicals. Aquesta atracció visual inicial pot ajudar a fer realitat allò que l'autor del llibre està cercant: la conservació del Montseny com a patrimoni natural, perquè sense els ecosistemes del Montseny no hi podria haver les papallones que contemplem en aquest llibre.

Lògicament, el llibre ens explica com és i quina és la vida de les papallones, en un text planer, sense tecnicismes, a l'abast de tothom (cosa que és d'esperar en un text dirigit al gran públic), i empra imatges de gran qualitat que gairebé s'expliquen soles. Aquesta complicitat entre text i imatges porta a interessar-se per la tercera part del llibre, titulada «Les papallones i l'home», que precisament pretén que el lector entengui els perills que afronta la conservació d'allò que acaba d'aprendre a admirar com una meravella de la natura.

En aquesta part, l'autor ens adverteix dels perills que corren moltes espècies de papallones com a conseqüència de l'acció de l'home que, en altres temps, havia estat, fins i tot, un aliat a l'hora d'afavorir la seva biodiversitat. El paisatge en mosaic, fruit de l'explotació de la terra per part de l'home des de fa milers d'anys, va desaparèixer del Montseny (com de moltes altres parts de la Mediterrània) empès pels canvis produïts pel que ara

anomenem *globalització*. La pèrdua de les activitats tradicionals origina la uniformització del paisatge a les muntanyes (on abans hi havia conreus, ara hi ha pins repoblats), i la creixent urbanització devora les planes agrícoles. En aquestes condicions, algunes de les papallones del Montseny poden desaparèixer en un futur no molt llunyà, ja que desapareix el medi del qual depenen.

La uniformització del paisatge forestal és també un aliat dels incendis forestals que, com ens diu l'autor, és un perill per a moltes espècies de papallones. Alhora, però, demostra la increïble capacitat de regeneració de la naturalesa, cosa que explica com algunes espècies són capaces de desenvolupar-se en fases molt primerenques de la regeneració del bosc cremat. Se'ns arriba a suggerir (o això sembla) que, fins i tot, els focs petits afavoreixen el manteniment d'una major biodiversitat de lepidòpters.

Aquest llibre també ens permet conèixer el que pot esdevenir un dels problemes més importants per a la conservació de la biodiversitat en aquest segle: les invasions biològiques. Per diverses causes (i especialment pel transport que en fa l'home) hi ha moltes espècies d'altres països que ens estan envaint —des d'ocells (les cacatues que omplen Barcelona) fins a crancs (el cranc americà que és present a tots els rius i aiguamolls catalans). Aquestes espècies sovint competeixen amb les autòctones i arriben a desplaçar-les o, fins i tot, en alguns casos, esdevenen veritables plagues (com és el cas de la papallona dels geranis que va arribar a Catalunya ara fa pocs anys).

En un llibre de papallones es pot parlar del canvi climàtic? L'autor també s'hi atreueix i ens explica com els canvis globals podrien afectar el Montseny; concretament, com algunes espècies de papallones podrien desaparèixer a causa de l'escalfament de la Terra. De fet, dues espècies ja han desaparegut del massís i el canvi climàtic en podria ser la causa. Un bon seguiment de les poblacions de les espècies actuals ens permetrà fer un diagnòstic d'aquests canvis en el futur. Aquesta és una de les tasques que l'autor del llibre realitza actualment: mesura detalladament quines són les papallones que es troben any rera any en uns mateixos indrets i anota els canvis que es produeixen. En aquesta tasca hi col·laboren molts voluntaris i, tots plegats, fan de *notaris* dels canvis que es detecten. Gràcies a molts d'aquests voluntaris, aquest llibre ha estat possible.

Cal, doncs, felicitar-nos per l'*eclosió* d'un llibre com el de les *Papallones del Montseny*. No és un llibre gruixut ni amb molta lletra, però conté tota la informació bàsica del que volem saber sobre les papallones del Montseny. No us penseu que amb aquest llibre podreu identificar qualsevol papallona, ni que hi trobareu totes les fotografies de les papallones del Montseny. No és un llibre *vitrina*, és un llibre per despertar les ganes de conèixer les papallones i de treballar per a la conservació de la diversitat de paisatges del Montseny, i així permetre que les papallones hi puguin seguir voleiant, com han fet des de fa milers d'anys.